

Clan 43. Zakona o vlasnicko – pravnim odnosima

TUŽBA ZA POVRAT STVARI

U PARNICI ZA POVRAT STVARI, U SMISLU CLANA 43. ZAKONA O VLASNICKO – PRAVNIM ODNOSIMA, VINDICIRATI SE MOŽE SAMO INDIVIDUALNO ODREĐENA STVAR (CIJI SE IDENTITET MOŽE UTVRDITI), A NE I GENERICNA. ZA GENERICNE STVARI SE MOŽE PODNIJETI TUŽBA IZ NEOSNOVANOG OBOGACENJA ILI TUŽBA ZA NAKNADU ŠTETE.

NACELO SPECIJALITETA STVARNOG PRAVA – JEDNA STVAR I JEDNO PRAVO VLASNIŠTVA – PRIMIJENJENO NA TUŽBU ZA POVRAT STVARI ZNACI DA SE ZAHTJEV MOŽE POSTAVITI ZA SVAKU POJEDINACNU STVAR I DA TREBA TACNO OZNACITI STVAR CIJI SE POVRAT TRAŽI, TAKO DA OBJEKTIVNO OTPADNE SVAKA NEIZVJESNOST PO PREDMETU TUŽBENOG ZAHTJEVA.

Iz obrazloženja:

Prvostepenom presudom obavezan je tuženi da tužitelju vrati pokretne stvari ito 10 kg raznog ukrasnog kamenja, 5 kg raznog srebrenog nakita, 10 kg nepreradenog srebra, 5 kg izradenog nakita, 2 kg lomljenog zlata, 1,5 kg zlata u prahu, 1,5 kg zlatnog novca numizmatičke vrijednosti, minduše sa platinom i 24 dijamanta, pet komada zlatnih privjesaka krstova sa dijamantima i rubinima, 3 kg srebrenog novca, 2.000 zlatnih kopci za minduše, narukvice i ogrlice, 1 kg polador lima, 300 gr polador lota, razne zacke i medaljoni ili da tužitelju isplati novcanu protuvrijednost naznacenih stvari u iznosu od 322.000,00 KM u roku od 15 dana pod prijetnjom izvršenja, te se obavezuje tuženi da Opcinskom sudu Sanski Most na ime takse na tužbu, te takse na presudu uplati 20.000 KM u roku od 15 dana pod prijetnjom izvršenja, a sa preostalim dijelom tužbenog zahtjeva tužitelj se odbija kao neosnovanim.

Protiv navedene presude tuženi je po punomocniku blagovremeno izjavio žalbu iz svih zakonskih razloga sa prijedlogom da se žalba uvaži, a pobijana presuda ukine i predmet vrati prvostepenom sudu na ponovno sudenje, ili da se tužitelj odbije sa tužbenim zahtjevom uz naknadu troškova postupka tuženom.

U obrazloženju žalbe se navodi da je presuda zahvacena bitnom povredom odredaba parnicnog postupka iz clana 336. stav 2. tacka 13. ZPP-a, da je nerazumljiva, jer se sud nije pozvao ni na jedan propis, zatim da je neizvršiva, jer pokretne stvari moraju biti pojedinačno i precizno odredene i taksativno nabrojane, zatim da izreka ne može glasiti na povrat pokretnih stvari ili isplatu naknade, da se tuženi ne može obavezati da plati troškove takse, te da nije izvršena pravilna analiza izvedenih dokaza. Dalje se u žalbi navodi da je pogrešno, odnosno nije uopce primijenjeno materijalno pravo jer sud odlucuje alternativno ali se ne zna da li je obaveza alternativna ili fakultativna, da li je u pitanju naknada štete ili drugi osnov, te da li se sud poziva na vlasnicko – pravne ili obavezno – pravne propise. Prema navodima žalbe, cinjenicno stanje je pogrešno utvrđeno, a visina štete nije utvrđena.

Odgovor na žalbu nije dat.

Žalba je osnovana...

Ovaj sud je ispitao pobijane presude u granicama žalbenih razloga i po službenoj dužnosti, na temelju ovlaštenja iz člana 347. stav 2. ranijeg ZPP-a, a u vezi sa članom 456. stav 1. sada važećeg ZPP-a, pa je odlučeno kao u izreci, a iz slijedecih razloga:

Iz spisa proizilazi da je tužitelj postavio tužbeni zahtjev kojim traži predaju različitih pokretnih stvari sa naznakom njihove vrijednosti ili isplatu protuvrijednosti tih stvari (preciziran tužbeni zahtjev u podnesku od 11.07.2001. godine).

Izrekom prvostepene presude u dosudujucem dijelu tuženi je obavezan da tužitelju vrati pokretne stvari navedene u tužbenom zahtjevu, odnosno dio tih stvari ili da mu isplati novcanu protuvrijednost naznacenih stvari u iznosu od 322.000,00 KM.

Osnovano se istice u žalbi tuženog da je prvostepena presuda donesena uz bitnu povredu odredaba parnicnog postupka iz člana 336. stav 2. tacka 13. ranijeg ZPP-a, jer je izreka presude nerazumljiva i neizvršiva – pokretne stvari cija se predaja zahtijeva nisu pojedinačno i precizno određene i taksativno nabrojane, a dati razlozi ne pružaju dovoljno osnova za odluku o usvajanju tužbenog zahtjeva na način kako je to prvostepenom presudom utvrđeno.

Prema odredbi iz člana 43. Zakona o vlasničko – pravnim odnosima, vlasnik može tužbom zahtijevati od posjednika povrat individualno određenih stvari, pri čemu mora dokazati da na stvari, čiji povrat traži, ima pravo vlasništva, kao i da se ona nalazi u faktičkoj vlasti tuženog.

Ukoliko se utvrdi postojanje relevantnih činjenica, u smislu člana 43. Zakona o vlasničko – pravnim odnosima, prvostepeni sud može tuženog obavezati samo na predaju tih stvari. Naime, vindicirati se može samo individualno određena stvar (čiji se identitet može utvrditi), a ne i generična. Za generične stvari se može podnijeti tužba iz neosnovanog obogaćenja ili tužba za naknadu štete. Ako bi se dopustilo da se putem vindikacione tužbe zahtijeva povrat stvari određenih po rodu, to bi značilo da vlasnik ostvaruje ne ovlaštenje držanja na stvari koja mu pripada, već da samo dobija stvari istog roda jednake vrijednosti. Takav povrat stvari se pojavljuje kao kompenzacija štete prouzrokovane vlasniku u naturi, a u njenoj osnovi se nalazi ne stvarnopravni nego obligacionopravni zahtjev.

Nacelo specijaliteta stvarnog prava – jedna stvar i jedno pravo vlasništva – primijenjeno na tužbu za povrat stvari znači da se zahtjev može postaviti za svaku pojedinačnu stvar i da treba tačno označiti stvar čiji se povrat traži, tako da objektivno otpadne svaka neizvjesnost po predmetu tužbenog zahtjeva.

Stoga je izreka prvostepene presude u dosudujucem dijelu – u odnosu na povrat stvari neizvršiva i nerazumljiva, jer je tuženi obavezan da tužitelju vrati pokretne stvari koje su generičke i neodređene. A dati razlozi nisu mogli poslužiti prvostepenom sudu za donošenje pravilne i zakonite odluke, u smislu člana 43. Zakona o vlasničko – pravnim odnosima – da li se stvari nalaze u faktičkoj vlasti tuženog.

Naime, zahtjev za povrat stvari prema držaocu ne može se ostvariti ako je ovaj u momentu podizanja tužbe onemogućio da se stvar vrati vlasniku tako što je stvar otuđio ili napustio ili je ona protivno njegovoj volji izašla iz njegovog posjeda, ali u takvom slučaju se tužba može transformirati u zahtjev za naknadu štete.

U vlasničkoj tužbi može se istaci samo *fakultas alternativa solutionis* (alternativno ovlaštenje), a na osnovu člana 308. ZOO-a, s tim da se uloga suda u takvom slučaju svodi samo na obavezu da takvu izjavu unese u izreku presude u slučaju da je tužbeni zahtjev usvojen. Takva izjava nema karakter tužbenog zahtjeva, pa stoga nije potrebno utvrđivati da li oznacena vrijednost, koju tužitelj prihvata umjesto traženih stvari, predstavlja ekvivalentnu vrijednost.

Osim toga, potrebno je navesti da i Zakon o izvršnom postupku isključuje potrebu za isticanjem alternativnih zahtjeva, jer, prema odredbi iz člana 214. stav 1. ZIP-a, u postupku izvršenja radi predaje određene stvari, kad se ta stvar ne nađe kod dužnika, izvršni sud može na prijedlog tužitelja – povjerioca procijeniti vrijednost stvari i rješenjem naložiti isplatu njihove protuvrijednosti.

Iz obrazloženja prvostepene presude proizilazi da je prvostepeni sud usvojio alternativni zahtjev za isplatu naknade štete iz razloga što je to olakšanje tuženom za izvršenje obaveze. Ovaj zaključak prvostepenog suda nije pravilan, niti je mogao poslužiti prvostepenom sudu za donošenje pravilne i zakonite odluke jer je i paušalan. Ovo stoga što nema oslonca u odredbama materijalnog prava odluka koja alternativno daje mogućnost isplate protuvrijednosti pokretnih stvari iz tužbenog zahtjeva, jer između tužitelja i tuženog nije prethodno zasnovana alternativna obligacija.

Stoga žalba osnovano ukazuje i na pogrešnu primjenu materijalnog prava u situaciji kada je sud usvojio alternativno postavljenu tužbeni zahtjev, a za to nije bilo materijalno pravnog osnova...

(*Kantonalni sud u Bihacu, broj Gž-538/02 od 10.05.2005. godine*)